

Convenant inzake de arbeidspensioenen

**Overeengekomen tussen het Kabinet
en de Stichting van de Arbeid op
9 december 1997 Publikatienr. 12/97**

Convenant inzake de arbeidspensioenen

**Overeengekomen tussen het Kabinet
en de Stichting van de Arbeid op
9 december 1997 Publikatiernr. 12/97**

Colofon

Uitgave:

Stichting van de Arbeid
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK DEN HAAG

Druk:

SER-huisdrukkerij

Convenant inzake de arbeidspensioenen

Preambule

Een volwaardige oudedagsvoorziening is een groot goed. De oudedagsvoorziening in Nederland kent drie elementen: de wettelijke basisvoorziening in de vorm van de AOW, het arbeidspensioen zoals dat tot stand komt in het arbeidsvoorwaardenoverleg tussen werkgevers en werknemers en de particuliere aanvullende voorzieningen buiten de arbeidsvoorwaardelijke sfeer. Voor een volwaardig en betaalbaar pensioen zijn deze drie elementen elk van belang. Waar het gaat om de AOW en de collectieve regelingen is het van belang dat de relevante actoren elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid onder ogen zien hoe door samenwerking een goed totaalresultaat kan worden gerealiseerd. De primaire verantwoordelijkheid van de overheid regardeert de AOW. De arbeidspensioenen vormen onderdeel van de arbeidsvoorwaarden en worden derhalve door sociale partners in onderling overleg vastgesteld. De rol van de overheid blijft hier beperkt tot het formuleren van algemene waarborgen (PSW), de fiscale begeleiding en - op verzoek van representatieve partijen - de derdenbinding in de vorm van verplichte deelname aan bedrijfs(tak)pensioenfondsen. Bij de arbeidspensioenen wordt het gezamenlijk belang van overheid en sociale partners gevormd door de totstandkoming van moderne inkomensbeschermende pensioenregelingen met een verantwoord beslag op arbeidskosten.

Dit convenant vormt de uitdrukking van het streven van overheid en sociale partners om vanuit gescheiden verantwoordelijkheden gezamenlijk de marsroute te bepalen die de realisatie van dit gezamenlijke belang mogelijk maakt.

Wat betreft de medezeggenschap bij de uitvoering van de arbeidspensioenen heeft het kabinet met instemming kennis genomen van de afspraken tussen de Stichting van de Arbeid en de samenwerkende ouderenorganisaties verenigd in het CSO. In dit convenant wordt gezien deze afspraken niet ingegaan op het onderwerp medezeggenschap.

Doel

Het kabinet en de centrale organisaties van werknemers en werkgevers komen afspraken overeen om daarmee de volgende doelstellingen te bereiken:

1. Modernisering van de regelingen op het terrein van de aanvullende pensioenen.
2. Het realiseren van kostenbeheersing in de aanvullende pensioenregelingen in het kader van een verantwoord arbeidsvoorwaardenbeleid.
3. Het voor meer mensen toegankelijk maken van aanvullende pensioenregelingen.

Aanleiding

Het kabinet heeft er in de nota *Werken aan zekerheid* (Kamerstukken II, 1996/97, 25 010) voor gepleit dat de aanvullende pensioenregelingen beter worden toegesneden op toekomstige ontwikkelingen. Bij ongewijzigd beleid kunnen de kosten van de aanvullende pensioenen fors oplopen. Daarnaast zijn veel pensioenregelingen nog te weinig aangepast aan veranderingen in de samenleving zoals het tweeverdienerschap, het toenemend aantal alleenstaanden en de veranderende arbeidspatronen. Het kabinet streeft naar een houdbaar pensioenstelsel, waarbij het uitgangspunt is, dat in principe alle werknemers een aanvullende pensioenregeling hebben met voldoende ruimte voor flexibilisering en vergroting van de keuzevrijheid.

Het kabinet en de Stichting van de Arbeid zijn het eens over de geformuleerde beleidsdoelstellingen. De Stichting ziet het als een uitdaging om op centraal en decentraal niveau de eigen verantwoordelijkheid voor het beleidsterrein van de arbeidspensioenen als onderdeel van het totale arbeidsvoorwaardenbeleid waar te maken. In de verantwoording van de *Aanbevelingen gericht op vernieuwing van pensioenregeling* (20 mei 1997; Publikatienr. 6/97) stelt de Stichting:

"Sociale partners zijn heel wel in staat een kwalitatief goed, flexibel en adequaat stelsel van arbeidspensioenen te realiseren dat aan de eisen van nu en morgen voldoet, ook op het punt van kostenbeheersing, binnen het kader van de huidige fiscale normen."

De SER heeft in zijn advies van 20 juni 1997 geadviseerd dat overheid en sociale partners een taakstellend en wederzijds verplichtend convenant op het terrein van de arbeidspensioenen afsluiten. Daarbij zal, aldus de SER, de financiering van de AOW op langere termijn en de fiscale facilitering van arbeidspensioenregelingen in het kader van dat convenant aan de orde dienen te zijn. De SER beveelt aan dat dit convenant een plan van aanpak bevat waarin wordt vastgelegd welke maatregelen op welke termijn en langs welke marsroute zullen worden ingezet om de beoogde kwaliteitsvernieuwing van en kostenbeheersing bij pensioenregelingen te verwezenlijken. Een dergelijk plan van aanpak dient tevens uit te gaan van een periodieke evaluatie van de gerealiseerde effecten en kan indien daartoe aanleiding bestaat, op enig moment leiden tot een nieuwe open afweging van beleids-opties.

De afspraken

1. Algemeen

Kabinet en Stichting van de Arbeid brengen bij de partijen betrokken bij aanvullende pensioenregelingen de aanbevelingen gedaan door de Stichting op 20 mei 1997 gericht op vernieuwing en kostenbeheersing van pensioenregelingen dringend onder de aandacht en verzoeken om, zover dit nog niet is gebeurd, over te gaan tot herziening van de aanvullende pensioenregelingen conform die aanbevelingen en de afspraken uit dit convenant.

2. *Financiering oudedagsvoorziening*

Vanuit haar verantwoordelijkheid voor de wettelijke oudedagsvoorziening, voert het kabinet ten aanzien van de AOW een beleid gericht op het behoud van een volwaardig AOW-basispensioen (zie de nota *Werken aan zekerheid*). Het huidige beleid gericht op vergroting van de arbeidsparticipatie draagt daar in belangrijke mate aan bij. Daarnaast wordt de financiering van de AOW in de toekomst versterkt door een deel van de AOW-lasten te financieren uit de algemene middelen, hetgeen leidt tot een verbreding van het financieringsdraagvlak. De vergroting van de financiering uit de algemene middelen wordt gestalte gegeven door het maximeren van de AOW-premie en het oprichten van een Spaarfonds AOW. De koppeling van de AOW aan de lonen conform de WKA, blijft mede daardoor ook in de toekomst mogelijk.

3. *Beheersing van de lasten van de aanvullende pensioenregelingen*

- 3.1** Uit diverse berekeningen (zie bijlage 2 van de nota *Werken aan zekerheid* en paragraaf 6.4.3.1 van het SER-advies) blijkt dat de pensioenlasten in de arbeidsvoorwaardelijke sfeer in de toekomst zullen stijgen. De pensioenlasten worden los van onzekerheid omtrent looninflatie en rendementsontwikkeling sterk beïnvloed door factoren als vergrijzing en modernisering. Ook maatschappelijke wensen tot uitdrukking komend in wet- en regelgeving leiden bij ongewijzigd beleid tot kostenstijgingen in pensioenregelingen. Een stijging van de pensioenlasten kan leiden tot een stijging van de pensioenpremies en daarmee tot een stijging van de arbeidskosten. Dit strookt niet met de doelstelling van kostenbeheersing. De sociale partners verplichten zich dan ook om de ontwikkeling van de totale pensioenlasten te beheersen.
- 3.2** De vergrijzing heeft een opwaarts effect op de pensioenlasten. De mate waarin het lang levenrisico en de rendementsontwikkeling de pensioenlasten zullen gaan beïnvloeden, is onzeker. De mogelijkheden voor de sociale partners om deze factoren vooraf goed in te schatten en beleidsmatig te beïnvloeden, zijn beperkt. De sociale partners dragen er, conform de aanbevelingen van de Stichting van de Arbeid, zorg voor dat eventuele in de pensioenregelingen aanwezige institutionele belemmeringen om tot noodzakelijke beleidsaanpassingen te komen - zoals bijvoorbeeld automatismen en onvoorwaardelijke toezeggingen ter zake van indexatie- of toeslagbeleid (zie aanbeveling 19 van de Stichting van de Arbeid) - worden verwijderd.
- 3.3** Naast deze min of meer exogene factoren, zijn er factoren met een beleidsmatig karakter die van invloed zijn op de pensioenlastenontwikkeling. Het betreft zaken als: modernisering van de pensioenregelingen, de uitruil van nabestaandenpensioen in ouderdomspensioen (art. 2b PSW), het wegwerken van witte vlekken in de pensioenregelingen e.d. De sociale partners dragen er zorg voor dat met deze endogene ontwikkelingen samenhangende lasten door middel van wijzigingen binnen de pensioenregelingen zodanig worden opgevangen dat er per saldo sprake is van ten hoogste gelijkblijvende

pensioenlasten. Overigens dient er op micro-niveau¹ ruimte te zijn voor het wegnemen van specifieke onvolkomenheden, of voor een kostenstijging in gevallen waarin partijen dit onvermijdelijk achten met het oog op het maatschappelijk aanvaardbare niveau van de kwaliteit van een regeling. De ontwikkeling van de endogene factoren zal worden gevolgd. Op grond van de ontwikkeling van de franchise, het opbouwpercentage, het soort regeling dat wordt overeengekomen, de wijze waarop wordt omgegaan met uitruil van nabestaandenpensioen in ouderdomspensioen en de hoogte van het collectieve nabestaandenpensioen als zodanig, zal worden geëvalueerd of op macro-niveau daadwerkelijk van een aanvaardbare endogene kostenontwikkeling sprake is geweest. Deze evaluatie zal op 1 maart 2001 zijn afgerond.

- 3.4 Ten aanzien van alle hierboven genoemde factoren erkennen de sociale partners, dat de afspraak in de *Nieuwe Koers*² met betrekking tot een verantwoorde arbeidskostenontwikkeling betekent, dat ook de ontwikkeling van de pensioenpremies gematigd dient te zijn. De ruimte voor verbetering van andere arbeidsvoorwaarden wordt met andere woorden mede bepaald door de ontwikkeling van de pensioenpremie.

4. ***Betere toegang tot de aanvullende pensioenregelingen***

Uit recent onderzoek naar de toegang tot de aanvullende pensioenregelingen blijkt dat op dit terrein duidelijk vorderingen worden geboekt. Deze vorderingen zijn te danken aan de inspanningen van de sociale partners en aan de wetgeving. Niettemin blijft de noodzaak om de toegang tot de aanvullende pensioenregelingen verder te verbeteren, bestaan. Immers nog steeds zijn er situaties waarin werknemers geen aanvullende pensioenregeling hebben, terwijl dit wel gewenst is. Het kabinet en de Stichting doen een beroep op werkgevers en werknemers om daar waar nog geen sprake is van een aanvullende pensioenregeling of toegangsdrempels in de regeling zijn opgenomen, tot afspraken te komen over het slechten van deze drempels en het totstandkomen van aanvullende pensioenregelingen³.

5. ***Privatisering FVP***

Met de hierboven genoemde afspraken zal het aantal witte vlekken in de toekomst nog verder teruglopen. Dit maakt het onnodig om als overheid nog langer, middels het Fonds Voorheffing Pensioenverzekering, middelen te reserveren voor het wegwerken van de witte vlekken op het pensioenter-

---

¹ Onder dit micro-niveau wordt verstaan, het niveau waarop besluitvorming over de inhoud van afzonderlijke pensioenregelingen plaatsvindt. Wat betreft de marktsector wil dit zeggen, het bedrijfstak- of ondernemingsniveau.

² Hiermee wordt bedoeld op het totaal van afspraken omtrent het arbeidsvoorwaardenbeleid die de sociale partners op 9 december 1997 hebben gemaakt. Dit convenant maakt deel uit van die afspraken.

³ Het kabinet heeft ten aanzien van dit onderwerp kenbaar gemaakt met regelgeving te willen komen zoals weergegeven in de brief aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 1997/98, 25 694, nr. 1).

rein. Deze middelen kunnen aan de sociale partners ter beschikking worden gesteld voor aanwending in de sfeer van de aanvullende pensioenen op die terreinen waar de sociale partners dat nodig achten. Het kabinet heeft dit reeds middels wetgeving aan het parlement voorgesteld.

6. *Participatie bevorderend ouderenbeleid*

Het kabinet en de sociale partners hechten groot belang aan een beleid gericht op het bevorderen van de participatie van ouderen. De Stichting van de Arbeid heeft in juli 1997 aanbevelingen gericht op een participatie bevorderend ouderenbeleid (nr. 8/97) uitgebracht. Partijen streven er naar om eventuele knelpunten wat betreft arbeidspensioenen in relatie tot participatie van ouderen, uit de weg te ruimen.

7. *De verplichtstelling*

Ten aanzien van de verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds, blijft het de in de nota *Flexibilisering en verplichtstelling in de pensioensector* (Kamerstukken II, 1996/97, 25014) gekozen uitgangspunt ten aanzien van het handhaven van de verplichtstelling overeind. Wat betreft het verruimen van de vrijstellingsrichtlijn, is het streven er op gericht per 1 januari 1998 te kunnen starten met een nieuwe systeem van vrijstellingsgronden.

8. *Afbakening werkterrein pensioenfondsen en verzekeraars*

In de nota *Werken aan zekerheid*⁴ heeft het kabinet aangegeven dat het wenselijk is dat er meer ruimte komt voor individuele keuzes. Het benutten van de mogelijkheden voor meer individuele keuzes, maakt het noodzakelijk tot een heldere taakafbakening te komen tussen de diverse pensioenuitvoerders (pensioenfondsen en verzekeraars). Uitgangspunt bij de taakafbakening is dat pensioenfondsen zich dienen te richten op producten, waarbij (ook in geval van keuzemodules) sprake is van collectieve elementen en de daarmee verbonden solidariteit. Het kabinet zal op het punt van het begrip pensioentoezegging met wetgeving komen.

9. *Kwantificering en monitoring van de doelstellingen*

9.1 Aan de hand van een aantal indicatoren zal worden getoetst in hoeverre de genoemde doelstellingen in voldoende mate worden gehaald. De daarop gerichte evaluatie zal op 1 maart 2001 zijn afgerond.

9.2 Wat betreft de kwantificering met betrekking tot de pensioenlasten die voortvloeien uit endogene ontwikkelingen (zoals beschreven in punt 3.3) zullen de belangrijkste kostenbepalende factoren worden gevolgd. Het gaat dan om de hoogte van de franchise, het soort pensioenregeling en het daarbij gehanteerde ambitieniveau (opbouwpercentage), de invulling van de uit-

---

⁴ Zie paragraaf 3.4 van die nota.

ruilmogelijkheid nabestaandenpensioen/ouderdompensioen en de hoogte van het collectief verplichte nabestaandenpensioen. Met behulp van gegevens van de Verzekeringskamer kan dan vervolgens worden bepaald of ten aanzien van deze aspecten tijdens de referteperiode op macro-niveau sprake is geweest van ten hoogste kostenneutraliteit.

De in het kader van een gezonde financiering optredende tijdelijke kostenstijging die samenhangt met het afschaffen van het 65-x financieringssysteem, zal daarnaast apart worden gevolgd.

- 9.3** Om een totaal beeld te krijgen van de pensioenregelingen op macroniveau en daarbij inzicht te krijgen in de mate waarin in de pensioenregelingen met het oog op de exogene ontwikkelingen (zoals beschreven in par. 3.2), de institutionele belemmeringen zijn weggenomen en tot modernisering van de pensioenregelingen is overgegaan, zal worden gevolgd in welke mate de aanbevelingen van de Stichting van de Arbeid op deze punten (aanbevelingen 7 tot en met 19) zijn opgevolgd.

10. *Inzet van het beleidsinstrumentarium door het kabinet*

Het kabinet heeft in de nota *Werken aan zekerheid*⁵ aangegeven dat van de zijde van het kabinet de volgende instrumenten ter bevordering van het bereiken van de beleidsdoelstellingen kunnen worden ingezet:

- * beperking van de fiscale faciëring van de collectieve aanvullende pensioenen tot het niveau van middelloonregelingen;
- * beperking van de verplichtstelling tot middelloonregelingen en tot het maximumdagloon.

Het kabinet en de sociale partners zijn van mening dat met de hierboven gemaakte afspraken voldoende zicht ontstaat op maatregelen om de beleidsdoelstellingen (zoals aangegeven op bladzijde 1) te verwezenlijken. Het inzetten van de zijde van het kabinet van de genoemde beleidsinstrumenten kan daarom achterwege blijven. De wetgeving voortvloeiend uit het rapport Witteveen, zal wat betreft het kabinet voortvarend ter hand worden genomen.

11. *Duur van het convenant*

Dit convenant wordt aangegaan voor de periode tot en met het tijdstip dat de evaluatie van het convenant is afgerond en de gezamenlijk voorbereide conclusies uit die evaluatie zijn vastgesteld. Naar aanleiding van de evaluatie zullen de partijen met elkaar in overleg treden om te bezien of hernieuwde afspraken op het terrein van de arbeidspensioenen wenselijk zijn. Partijen onderkennen dat een negatieve evaluatie van de gerealiseerde effecten voor het kabinet aanleiding kan zijn om op enig moment tot een nieuwe open afweging van beleidsopties, waaronder de inzet van het onder punt 10. bedoelde beleidsinstrumentarium, te komen. Met betrekking tot het fiscale instrumentarium zal het kabinet aan de Tweede Kamer voorstellen om in de wetgeving die voortvloeit uit het rapport Witteveen middels een zware amvb-procedure de mogelijke inzet van het eventueel te hanteren fiscale instrumentarium te regelen.

---

⁵ Zie paragraaf 3.4. van die nota.

Dit wil zeggen dat wordt voorgesteld in het wetsvoorstel een delegatiebepaling op te nemen, die pas op 1 maart 2001 inwerking kan treden. Nadat het kabinet dan zou hebben besloten de delegatiebepaling inwerking te laten treden, zal een amvb kunnen worden getroffen. De amvb die op basis van deze delegatiebepaling kan worden getroffen en die de mogelijkheid biedt om de fiscale faciëring van pensioenregelingen te beperken, zal pas kunnen worden getroffen na overleg met de sociale partners en zal vervolgens alvorens inwerking te kunnen treden 4 weken in "voorhang" aan de Tweede Kamer worden voorgelegd.

12. Dit convenant is niet in rechte afdwingbaar.

Aldus door partijen overeengekomen op 9 december 1997 te Den Haag.

Partijen:

1. De Staat der Nederlanden, te dezen vertegenwoordigd door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De Minister voornoemd,

(A.P.W. Melkert)

De Staatssecretaris voornoemd,

(mr. F.H.G. de Graaf)

2. De Stichting van de Arbeid, te dezen vertegenwoordigd door:

drs J.C. Blankert
voorzitter Vereniging VNO-NCW

Th.J.M. Evers
voorzitter Kon. Vereniging
MKB-Nederland

G.J. Doornbos
voorzitter Land- en Tuinbouw-
organisatie Nederland

L.J. de Waal
voorzitter Federatie
Nederlandse Vakbeweging (FNV)

mr A.A. Westerlaken
voorzitter Christelijk Nationaal
Vakverbond (CNV)

W.W. Muller
wnd. voorzitter Vakcentrale
voor Middelbaar en Hoger Perso-
MHP

Vooraf

De Meetwijzer is nog in het stadium van ontwikkeling. In overleg tussen het kabinet, de sociale partners en de Verzekeringskamer zal worden bezien op welke wijze tot verbetering van de meetwijzer kan worden gekomen. In de meetwijzer blijft buiten beschouwing een kostenmutatie die voortvloeit uit het omzetten van een VUT-regeling, tenzij blijkt dat deze omzetting per saldo structureel tot een kostenstijging leidt. Voorts zal ook nader worden bezien of en hoe de jaren 1996 en 1997 in de meetwijzer zullen worden meegenomen. De referentieperiode start niet later dan 1 januari 1998.

De kwantificering van de macro pensioenlasten-ontwikkeling

De macropensioenlasten worden -globaal- als volgt gemeten.

Als uitgangspunt wordt de feitelijke inhoud van de pensioenregelingen per 1 januari 1996, 1997 of 1998 genomen. Deze regelingen worden gemeten aan de hand van de volgende factoren.

- franchise;
- opbouwpercentage;
- soort regeling (eindloon/middelloon/vaste bedragen);
- wel of geen collectief nabestaandenpensioen;
- uitruilmogelijkheid conform artikel 2b PSW.

De meting wordt uitgevoerd over een dusdanige aantal pensioenregelingen bij pensioenfondsen dat daarmee in ieder geval 90% van de actieve deelnemers in de meting wordt betrokken. De Beroepspensioenfondsen vallen buiten de meting. Eerst zal met behulp van een gekozen selectie van pensioenfondsen worden aangegeven wat ten aanzien van bovengenoemde factoren de huidige stand van zaken is (gewogen naar het aantal deelnemers). Tevens zal worden weergegeven wat de kosteneffecten zijn van mutaties in deze factoren (de tabel dient te worden gezien als een spoorboekje). Kolom II geeft per eenheid aan wat het kosteneffect van de mutatie is. Het teken van de effecten spoort met de beleidsmatig gewenste richting: een lagere franchise in combinatie met beperking van collectief verplichte nabestaandenpensioenen en vergroting van uitruilmogelijkheden, goedkopere regelingen (opbouwpercentage en/of overgang van eindloonregelingen naar regelingen met een voorspelbaarder kostenpatroon). De versterking van de financieringsgaranties (afschaffen 65-x) zal apart worden gevolgd.

Ten behoeve van de evaluatie die op 1 maart 2001 zal zijn afgerond, zal de op de voor evaluatie te hanteren peildatum geldende situatie aan de hand van de zelfde indicatoren worden gemeten en doorgerekend. Die uitkomsten worden afgezet tegenover de cijfers uit kolom I. Uitgangspunt is dat het resultaat van de berekende kostenmutaties uit hoofde van beleidsmatige factoren zodanig is, dat sprake is van ten hoogste gelijkblijvende pensioenlasten.

De Meetwijzer

benchmark	premie-effect van mutatie in % loonsom mutatie in proc.pnt.	in % oorspr. premieperc.
<i>Beleidsmatige factoren:</i>		
franchise ^{a)}		
opbouwperc.		
middelloon/totaal		
nabest. pens./totaal		
artikel 2b PSW ^{b)}		
<hr/>		
<i>Totaal</i>		
<p>^{a)} <i>Ter vergelijking: een franchise op basis van de vóór-Oortse dubbele gehuwden-AOW bedraagt f 34.258; een franchise op basis van de ná-Oortse alleenstaande AOW is f 27.906; een franchise op basis van de ná-Oortse enkele gehuwden-AOW bedraagt f 19.388 (AOW-bedragen per 1-1-1997).</i></p> <p>^{b)} <i>Bij de verplichting tot het bieden van de mogelijkheid tot uitruil van nabestaandenpensioenen in ouderdomspensioenen wordt voor de meetwijzer uitgegaan van het volgende kader:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -) <i>geen terugwerkende kracht;</i> -) <i>geen dwingend voorschrift voor het aantal keuzemomenten;</i> -) <i>de hantering van sexe-neutrale tabellen;</i> -) <i>het wezenpensioen valt buiten de werking van artikel 2b PSW;</i> -) <i>nabestaandenpensioenen op vrijwillige basis valt niet onder de werking van art. 2b PSW.</i> <p><i>Indien het definitieve wettelijke kader rond artikel 2b PSW er anders uit komt te zien, dan zullen eventuele lastenstijgingen die voortvloeien uit de verschillen ten opzichte van het hierboven geschetste wettelijke kader niet worden meegenomen in de rekenexercitie en kunnen de sociale partners op dat onderdeel niet worden aangesproken.</i></p>		
<i>Exogene risico's:</i>		
vergrijzing		
reëel rendement		
65-min-x		

Verklaring van de zijde van het kabinet bij het convenant inzake de arbeidspensioenen:

Het pensioenconvenant is van toepassing op de overheid als werkgever, voorzover dit de rijkssectoren betreft. De minister van Binnenlandse Zaken zal bevorderen dat de medeoverheden zich eveneens zullen binden aan het convenant.

Uitgaande van de in dit convenant neergelegde beleidslijn inzake modernisering en kostenbeheersing zal in de overheidssector in open en reëel overleg, leidend tot overeenstemming, worden onderhandeld over de vormgeving van de aanvullende pensioenen. De randvoorwaarden die het convenant hieraan stelt zijn weergegeven in paragraaf 3. Binnen die randvoorwaarden is het aan sociale partners in de overheidssector afwegingen te maken met betrekking tot de samenstelling van het arbeidsvoorwaardenpakket. Voorzover die afweging er toe zou leiden dat per saldo in de pensioenregeling besparingen zouden worden gerealiseerd blijven deze beschikbaar voor het arbeidsvoorwaardenoverleg. Dwingende voorwaarden vooraf zijn derhalve niet aan de orde.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN

H.F. Dijkstal